

Teresa Morgan

Being 'in Christ in' the Letters of Paul. Saved through Christ and in his Hands. WUNT I/449. Tübingen: Mohr Siebeck, 2020. x + 321 sider. €129.

Hvad mener Paulus egentlig, når han på tværs af sine breve skriver, at de troende er "i Kristus" (ἐν Χριστῷ)? Dette har længe været et omdiskuteret spørgsmål. Adskillige forskere giver udtryk for en participatorisk forståelse af formuleringen, dvs. at Paulus med sin brug af dette, og beslægtede, udtryk søger at italesætte den værens-enheds-delagtighed, som de troende har "i Kristus". I ældre forskning blev dette omtalt som "Kristusmystik"/"Kristen mystik", således eksempelvis hos Albert Schweitzer i dennes *Die Mystik des Apostels Paulus* fra 1930. I den aktuelle Paulusforskning repræsenteres dette synspunkt bla. af Michael J. Gorman og Douglas A. Campbell. Denne anmelder regner også sig selv for en repræsentant herfor. Paulus' brug af ἐν Χριστῷ og beslægtede formuleringer har været genstand for flere nyere participatorisk-orienterede analyser såsom Constantine R. Campbells *Paul and Union with Christ. An Exegetical and Theological Study* (Grand Rapids, Mi.: Zondervan 2012).

Det er en sådan participatorisk forståelse af Paulus' brug af ἐν Χριστῷ, som Teresa Morgan (professor i græsk-romersk historie ved Oxford Universitet og McDonald Agape-udnævnt professor i Ny Testamente og tidlig kristendom ved Yale Divinity School) opponerer imod. Monografien indeholder foruden et indlednings- og et forskningshistorisk-orienteret kapitel en fortløbende analyse af brugen af ἐν Χριστῷ i de syv breve, der i forskningen anses for påviseligt paulinske. Kap. 3 undersøger således brugen heraf i 1 Thess. og 1-2 Kor., mens der i kap. 4 fokuseres på Gal., Fil., Filem. og Rom. Fordelingen af brevene i den nævnte rækkefølge er således hverken kanonisk eller kronologisk, men snarere geografisk og tematisk, for så vidt som Paulus i de sidstnævnte, efter Morgans vurdering, forholder sig til andre problemstillinger end i de førstnævnte. Derefter følger to kapitler om beslægtede udtryk og relaterede temaer såsom Paulus' tale om dåben, Kristi krop og nadveren. Der afsluttes med to perspektivudvidende kapitler og en konklusion.

I analysen af Paulus' brug af ἐν Χριστῷ argumenteres der for, at formuleringen bør forstås på to måder, nemlig *dels* instrumentalt ("vha. Kristus", hos Paulus med et soteriologisk sigte) og *dels* som det, Morgan med en neologisme betegner som "encheiristic" ("i Kristi hænder", hos Paulus med et relationelt sigte). Af disse to er sidstnævnte særegen for denne monografi. En sådan brug af ἐν... er ifølge Morgan gængs på klassisk græsk, ligesom hun giver eksempler derpå fra Septuaginta. Hun beskriver selv det "i-hånden-værende" således: "The use of the image 'in the hands of' to describe this meaning of *en* reflects its internal complexity, which can encompass the idea that something or someone is 'in the power of', 'under the authority of', is 'the responsibility of' something or someone else, and more" (14). Som

Morgan eksemplarisk skildrer det i kap. 7 (161–201), manifesterer Kristi aktive og nærværende magt sig i forskellige faktiske erfaringer for de troende. En egentlig inkorporativ delagtighed “i Kristus” er der dog ikke tale om. En i-hånden-værende læsning af ἐν Χριστῷ kan betegnes som “sfærisk”, for så vidt som livet “i Kristus” leves “i Kristi sfære”; således eksplicit side 172. At leve et liv “i Kristus” er at underlægge sig hans magt og myndighed. Det er et liv i hans værens- og magtsfære. Der lægges dermed op til en figurativ forståelse snarere end en ontologisk-participatorisk. En sfærisk læsning omtales også af C. R. Campbell, der karakteriserer den som lokativisk (jf. Campbell 2012, 408). Men i modsætning til Morgan konkluderer Campbell, at dette kun er ét delelement i den samlede betydning af Paulus’ brug af ἐν Χριστῷ, der for ham bla. også rummer egentlige participatoriske og inkorporative træk.

Morgans analyse er velskrevet og nøjagtigt så tendentiøs, som en strategisk-konsekvent læsning af den pågældende karakter nødvendigvis må være. Morgan er sig bevidst om, at hun med sin monografi skriver sig op imod en veletableret forskningsposition. Som sådan fremstår den “afmystificerende” analyse både skarp og polemisk. Fremstillingen er dog til tider fattig på konkrete henvisninger til aktuelle forskere, der argumenterer for det modsatte synspunkt. Der henvises ganske vist løbende til enkelte kommentarer og udvalgte monografier, der giver udtryk for andre synspunkter end Morgans eget. Et endnu mere omfattende og konsekvent engagement med modsatrettede læsninger ville dog have været ønskeligt. Særligt Campbells føromtalt monografi med dens detaljerede analyse af samtlige forekomster ἐν Χριστῷ og adskillige relaterede formuleringer hos Paulus burde have fået en mere fremtrædende plads som Morgans faste samtale- og diskussionspartner end den korte omtale deraf i indledningskapitlet (jf. Morgan 2020, 6-7) og i enkelte sporadiske fodnotehenvisninger. Men det ville uden tvivl have resulteret i en betydeligt mere omfangsrig udgivelse.

Dertil kommer, at Morgan i sin analyse fortrinsvist forholder sig til ἐν Χριστῷ og visse beslægtede udtryk såsom σύν-formuleringerne, men ikke alle forekomster af “i ham” (ἐν αὐτῷ) eller af “i hvem” (ἐν ᾧ). Førstnævnte forekommer i 2 Kor 5,21 og 13,4 samt Fil 3,8-9, og indgår dermed i analysen. Men begge formuleringer optræder også ofte i Ef., og Kol. som Morgan (i modsætning til C. R. Campbell) kun sjældent inddrager. Eftersom hun fortrinsvist forholder sig til de syv uomstridte breve, får netop Ef. og Kol., der ellers kan siges at rumme mange participatoriske træk, en stedmoderlig behandling. Med få undtagelser er begge breve nemlig forvist til monografens samlede konklusion, således også med 2 Thess. og pastoralbrevene. Endelig bør det bemærkes, at der anvendes en anden tekstudgave end *Nestle-Aland 28*, nemlig *SBL Greek New Testament*. Derfor rummer ordlyden, tegnsætningen og ordstillingen i den citerede grundtekst visse afvigelser, særligt udtalt i 1 Thess 2,13 (110) og 5,10 (33) samt 2 Tim 3,12 (253).

Morgans monografi rummer en relevant, interessant og, for denne anmelder i al fald, provokerende analyse, der fortjener at blive læst og diskuteret af såvel forskere som af studerende og øvrige interesserede læsere. Som sådan vil bogen være velegnet til undervisningsbrug og som et aktuelt indspark i den verserende debat om Paulus' teo- og kristologi og hans forståelse af betydningen af at være "i Kristus".

Martin Friis